

INTRODUCCIO

Aquest treball ha estat fruit d'una iniciativa del Centre d'Estudis de l'Hospitalet, que, dins d'un programa més ampli sobre el tema de l'associacionisme, va decidir crear una sèrie d'equips a diferents barris de la ciutat per tractar d'analitzar i estudiar l'evolució del moviment associatiu en cadascun d'ells. Es pretenia, partint d'experiències i casos concrets, aportar elements significatius que permetessin contrastar i, si s'esqueia, qüestionar les distintes afirmacions que s'han anat fent sobre el tema de l'associacionisme en estudis de diverses característiques.

Inevitablement, reconstruir la gènesi d'aquest moviment al Gornal volia dir també refer la història del mateix barri, des del seu naixement fins a l'actualitat, perquè sense comprendre el seu creixement i les seves transformacions, era impossible contextualitzar i valorar el paper de les entitats que han vist la llum en el seu si. Probablement, l'element més característic del Gornal és la seva joventut, no tan sols pel que fa a la composició de la seva població sinó també pels seus quinze anys d'existència. Aquest fet el converteix en un barri en procés de canvi, i la seva petita història té precisament la peculiaritat de ser un exponent interessant de l'evolució política i sociològica del nostre país els darrers anys.

Les fases de la realització del treball podrien resumir-se de la manera següent. Després d'un primer període de recollida d'informació, vaig establir contacte amb la persona que ha estat la meua col.laboradora clau; amb ella vaig poder discutir moltes de les qüestions que havia definit per plantejar l'estudi, i ella va ser l'encarregada d'organitzar la presentació pública del projecte al barri (novembre de 1988) i de recollir la llista de membres que lliurement van voler participar en les sessions. Si bé el nombre de veïns que inicialment es va apuntar va ser molt alt, a les onze reunions del taller que vam fer des del gener fins al maig de 1989, sols van assistir regularment una mitjana de deu o dotze persones. Cal esmentar aquí la iniciativa particular de diferents membres del taller, que es van preocupar de convidar diversos veïns que creien que podien aportar records i experiències directes, però en la majoria dels casos els seus esforços no van obtenir resposta. Tenint en compte que no es tractava de triar un equip de persones a partir

d'un mostreig estadístic, cal dir que els assistents definien un conjunt força representatiu: més d'un 50% de dones, d'entre 20 i 65 anys, amb activitats diverses (mestresses de casa, funcionàries, mestres, botiguers...), de procedència geogràfica també heterogènia (Andalusia, Galícia, Castella, altres llocs de Catalunya...) i majoritàriament castellanoparlants.

Paral·lelament a les sessions del taller, vaig realitzar una sèrie d'entrevistes personals amb els membres de cadascuna de les entitats del barri, amb els directors de les escoles i amb diverses persones que per alguna raó no van intervenir en els treballs col·lectius. Alguns dels participants en el taller van fer també, pel seu compte, un nombre reduït d'entrevistes a veïns del barri per ajudar-me a recollir testimonis sobre determinats aspectes que potser havien estat parcialment abordats durant les sessions de treball. Totes aquestes entrevistes m'han permès recollir gran quantitat d'informació i, alhora, destriar elements que posteriorment he intentat contrastar en el taller.

Pel que fa a la documentació escrita, les fonts consultades són escasses, en gran mesura per la joventesa del barri i també per la dispersió de moltes d'elles o per la impossibilitat pràctica d'accedir-hi. El fons de l'Arxiu Històric, i en especial el buidatge de premsa de què disposa, les diverses publicacions monogràfiques sobre l'Hospitalet i una petita quantitat de material divers facilitat per les entitats, i sobretot per la voluntariosa recerca d'alguns dels membres del taller, han estat les referències bàsiques que he utilitzat. Conscient, però, que la migradesa d'aquest material és possiblement una de les mancances més destacables del treball, he evitat, en la mesura que m'ha estat possible, la presentació d'afirmacions que no hagin estat contrastades, i en el cas de la premsa, he procurat que les referències fossin sempre puntuals i mai no les he presentat com a documentació fidedigna.

El fet d'haver triat com a mètode de treball per a l'anàlisi de l'associacionisme al barri la creació d'un taller integrat per un grup d'habitants del Gornal ha condicionat de manera decisiva tant el caràcter de l'estudi com l'estructuració i la redacció dels resultats finals. Cal dir, però, que les característiques d'aquesta experiència són ben diferents de les que s'han desenvolupat a la Gran Bretanya i també a la població més propera de Maçanet de la Selva. En primer lloc, tot i que no pot negar-se l'existència -en alguns sectors- d'un cert nivell de demanda o d'una bona predisposició davant del projecte, la iniciativa no va partir de la mateixa gent del barri, i això ha fet possible que el paper del cap del taller fos més decisiu del que ha estat en altres processos d'aquesta naturalesa. En segon terme, no hem

seguit un model de treball preexistent, sinó que, a través de diverses lectures, del comentari d'un conjunt d'interpretacions sobre l'associacionisme i de múltiples discussions entre tots els qui hem intervingut en la preparació d'aquesta experiència als diferents barris, hem anat construint una metodologia pròpia, que necessita encara un llarg període de rodatge i revisió. Dels debats interns van sorgir uns grans blocs temàtics, que han esdevingut l'eix de tots els treballs posteriors: quin va ser l'origen i la problemàtica inicial del barri; quin tipus d'associacionisme va aparèixer en els primers temps; com ha anat canviant el barri (aspectes urbanístics, socials, associatius...); quines són les entitats i les activitats que registren una participació més gran; quina ha estat la dinàmica associativa al barri des de les eleccions municipals de 1979. A partir d'aquestes línies bàsiques, es pretenia que l'estudi no es limités als aspectes formals o quantitius del tema, sinó que els tallers recollissin les vivències de la gent, compreguessin diferents àmbits de l'associacionisme -festiu, reivindicatiu, cultural- i intentessin plantejar la interrelació entre les entitats i el mateix barri. Posteriorment, cadascú ha articulat per al seu cas concret un guió de treball bàsic, que s'ha anat desgranant a poc a poc a les sessions. No s'ha partit d'un qüestionari tancat, i ha estat la dinàmica interna del taller la que ha anat definint aspectes múltiples, al mateix temps que la intervenció activa dels participants ha afavorit la concreció de molts d'ells.

Que els mateixos veïns, o com a mínim un grup d'ells, reconstruïssin la història del Gornal ens ha dut a recollir les seves preocupacions, els seus problemes i la seva pròpia identitat com a barri, més que no pas la radiografia exacta de l'evolució del moviment associatiu. Però potser ha estat precisament aquest fet el que ha donat al treball un caire especial, ja que al llarg de les diverses reunions, els membres del taller han anat exposant records i impressions, experiències i valoracions molt diverses i també molt personals que han resultat d'una riquesa i, a voltes, d'una sensibilitat extraordinàries. Que sovint no fos possible reconstruir a través del taller el tarannà concret d'algunes entitats no ha estat, doncs, un fracàs, sinó tot el contrari, perquè ens ha permès tenir una visió del barri que, d'altra manera, mai no hauria sortit a la llum.

Quan el projecte de fer aquest taller va ser presentat a la gent del Gornal, algunes veus van manifestar la por que el treball contribuís a empitjorar la fama del barri; d'altres no creien que pogués reflectir tota la veritat o temien que velles ferides encetessin noves baralles. També durant el procés d'elaboració del treball, molts s'han preguntat quina seria la seva utilitat. Segurament les planes següents tranquil·litzaran alguns, molestaran uns altres o fins i tot els decebran. No pot ser

d'altra manera quan es tracta d'un projecte que implica més o menys directament una col·lectivitat. Decidir si la imatge del barri que aquest text dibuixa és fidel no em correspon a mi; els qui hi viuen són els qui podran sentir-s'hi o no reconeguts. Sigui quin sigui el resultat, qualsevol mèrit que aquesta feina pugui tenir correspon exclusivament a la gent que, dins i fora del barri i d'una manera anònima i desinteressada, hi ha dedicat el seu temps i el seu esforç; a tots ells, el meu sincer agraïment.

MARTA JOVÉ